

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 48027-05-25

13 יולי 2025

המוסד לביטוח לאומי

המבקש

-

בלנקי דניאל

המשיב

בשם המבקש: עו"ד כפיר אמון

בשם המשיב: עו"ד עפר יחיאלי

לפני: מ"מ הנשיא אילן איטח, השופט אילן סופר, השופט דורי ספיבק

פסק דין

השופט דורי ספיבק:

1. לפנינו בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה תל אביב (השופטת רעות שמר בגס; ב"ל 36042-06-24; להלן – **פסק הדין**), שקיבל ערעור שהגיש המשיב על החלטת הוועדה הרפואית לעררים (נפגעי עבודה) (להלן – **הוועדה**) מיום 6.6.24, שהחליטה שלא להפעיל בעניינו את תקנה 15 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעות דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956 (להלן – **תקנה 15**).

רקע עובדתי

2. המשיב, יליד שנת 1994, הינו שחקן כדורסל שנפגע ביום 16.12.21 בברך ימין במהלך משחק כדורסל, פגיעה שהוכרה על ידי המבקש (להלן – **המוסד**) כתאונת עבודה. ועדה רפואית לעררים קבעה לו ביום 19.12.23 נכות בשיעור של 10% בגין חבלה בברך ימין ונכות בשיעור 1% בגין צלקת. ביום 1.11.24 הגיש המשיב תביעה להחמרת מצב, ולאחר שזו נדחתה הגיש ערר. הוועדה קיבלה את הערר וקבעה לו נכות גבוהה יותר

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 48027-05-25

בגין החבלה בברך, בשיעור של 20%, תוך שנקבע כי אין מקום להפעלת תקנה 15. זאת, לאור המלצת ועדת הרשות שלא להפעילה משלא חלה ירידה בהכנסותיו – למעשה נרשמה עלייה של 19% בכלל הכנסותיו – לעומת התקופה שקדמה לתאונת העבודה.

3. המשיב הגיש ערעור על החלטה זו לבית הדין האזורי, בו טען כי המלצת ועדת הרשות שגויה, שכן היה עליה, לשיטתו, לבחון אך ורק את הכנסותיו ככדורסלן – שאין מחלוקת שפחתו ולמעשה התאפסו לאחר שהפסיק לשחק כדורסל – ולא להביא בחשבון את הכנסותיו מעיסוקו השני כשכיר בתחום ההייטק.

פסק דינו של בית הדין האזורי

4. בית הדין האזורי קיבל את הערעור וקבע כי כשיש לנפגע שתי עבודות נפרדות שמהן הוא מתפרנס, על הוועדה לדון בשאלת הירידה בהכנסות עקב התאונה בכל אחת מהעבודות. מאחר שהוועדה כלל לא דנה בשאלת הירידה בהכנסות מעיסוקו של המשיב ככדורסלן לאחר ההחמרה, יש להשיב את עניינו של המשיב אליה על מנת שתשקול זאת. להשלמת התמונה, נציין כי בית הדין האזורי נסמך בהחלטתו זו על פסק דין שניתן על ידי כותב שורות אלה (ד.ס.), עת שכיהן כשופט בבית הדין האזורי (ב"ל (ת"א) 32955-11-17 **סימון – המוסד לביטוח לאומי** 12.6.18; להלן: ענין **סימון**) שם נדון מקרה שעובדותיו דומות להפליא למקרה שלפנינו, והתקבל ערעור של שכיר בתחום השקעות שבד בבד עם עבודתו זו התפרנס ככדורסלן, ונפסק כך:

"על הוועדה לדון במפורש בטענת המערער, לפיה היו לו שני עיסוקים, ועקב התאונה הוא מנוע מלעסוק באחד מהם, כך שלגבי אותו עיסוק חלה ירידה בהכנסתו. השאלה האם במצב זה, הגידול בהכנסה הכוללת מונע את הפעלת תקנה 15 או שמא יש לבחון את הירידה בשכר באופן יחסי להכנסה הקודמת מעיסוקו ככדורסלן, היא שאלה שעליה נדרשת הוועדה להשיב בבירור. הוועדה לא עשתה כן, אלא הסתפקה בקביעה לקונית לגבי גידול בהכנסה הכוללת על פי נתונים מספריים בלבד."

נציין, למען הסדר הטוב, כי על פסק הדין בעניין **סימון** לא הוגשה בקשת רשות ערעור, כך שהקביעה שלעיל לא נבחנה על ידי בית דין זה.

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 48027-05-25

טענות הצדדים בבקשת רשות הערעור

5. המוסד טוען כי תכליתה של תקנה 15 היא להבטיח כי מבוטח שנפגע בעבודתו ושנכותו גרמה לירידה ניכרת ולא זמנית ביכולתו להשתכר, יזכה להכרה נוספת במסגרת קביעת דרגת נכותו, באופן שישקף את הפגיעה הכלכלית שנגרמה לו. אין המדובר בתקנה שנועדה לשמר את עיסוקו של המבוטח, אלא לתת מענה במקרים בהם המבוטח אינו יכול לחזור לעבודתו ונכותו הביאה לירידה ניכרת בשכרו ולא לזמן מוגבל. תכלית זו מחייבת לבחון את ההשלכות בפועל של הנכות על כושר ההשתכרות הכללי, ולא על תחום עיסוק מסוים, ומכאן, ובהינתן ששכרו של המשיב עלה ביחס לשכרו בטרם הגיש החמרת מצב, מתחייבת המסקנה כי יש לבטל את פסק דינו של בית הדין האזורי.

6. המשיב טוען כי היה על ועדת הערר להפעיל את תקנה 15 במלואה, היינו הגדלת הנכות הרפואית ב-50%, לאור פרישתו המוחלטת מכדורסל לאחר ההחמרה, ובשים לב לכך שעוד קודם להחמרה, מצאה הוועדה הרפואית להפעיל את תקנה 15 ברבע. לטענתו, על הוועדה לבחון אך ורק את העיסוק הרלוונטי, קרי העיסוק בו נגרמה הירידה של הנפגע. המשיב מבסס טענתו זו, בין היתר, על לשונה של תקנה 15(ב), הקובעת כי "הועדה תתחשב במקצועו של הנפגע כאשר לדעתה הוא אינו מסוגל לחזור לעבודתו או לעיסוקו", ומציין בהקשר זה כי ככל שמחוקק המשנה היה מתכוון כי על הוועדה לבחון את כלל עיסוקיו של הנפגע, חזקה עליו כי היה משתמש בלשון רבים - כלומר כותב כי "הועדה תתחשב במקצועותיו של הנפגע". לשיטתו, השימוש בלשון יחיד (מקצוע) מחייב את המסקנה כי על הוועדה לבחון אך את המקצוע בו נגרמה ירידה בשכר. המשיב מוסיף כי אדם שאיבד לחלוטין את עיסוקו עקב תאונה והחמרתה לא אמור להיפגע "ולהיקנס" נוכח שיקום שעשה במסגרת עבודה נוספת.

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 48027-05-25

דיון והכרעה

7. בטרם נפנה לדיון בגופה של המחלוקת בין הצדדים, נציין כי שני הצדדים נתנו את הסכמתם לכך שבקשה זו תידון כאילו ניתנה רשות ערעור, והוגש ערעור על פי הרשות שניתנה.

8. משכך, לאחר עיון בבקשה ובתגובה, ובהתאם להוראת תקנה 82 לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב – 1991, וכאמור בהסכמת הצדדים, החלטנו לדון בבקשת רשות הערעור שלפנינו כבערעור.

9. לאחר לימוד טענות הצדדים והתיק בכללותו, הגענו למסקנה כי דין הערעור להתקבל, מן הנימוקים שיפורטו להלן:

ראשית תקנה 15, בנוסחה דהיום ובתקופה הרלוונטית להליך, קובעת כך:

" (א) הועדה רשאית לקבוע דרגת נכות יציבה גדולה עד מחצית מזו שנקבעה לצד המבחינים או מזו שנקבע מכוח תקנות 14 או 31(ב) בשים לב למקצועו ולגילו של הנפגע, ובלבד שדרגת הנכות היציבה משינוי זה לא תעלה על 19% אם דרגת הנכות פחותה מ-20%, ובכל מקרה אחר לא תעלה על 100%.

(ב) הועדה תתחשב במקצועו של הנפגע כאשר לדעתה הוא אינו מסוגל לחזור לעבודתו או לעיסוקו והנכות הביאה לירידה ניכרת ולא לזמן מוגבל בהכנסותיו.

(ג) נמחקה.

(ד) הועדה תקבע את דרגת הנכות לפי תקנה זו רק לגבי אותן הפגמות הנובעות מהפגיעה בעבודה שבקשר אתה נקבעה דרגת הנכות, ולאחר שנוכו פגמות שאינן קשורות באותה פגיעה בעבודה."

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 48027-05-25

על פי לשון התקנה, רק בהתקיים שני התנאים המצטברים המנויים בתקנה 15(ב) ניתן להגדיל את דרגת הנכות מכוחה. התנאי הראשון הינו שהמבוטח אינו מסוגל לחזור לעבודתו או לעיסוקו, והתנאי השני הוא שהנכות הביאה לירידה ניכרת ולא לזמן מוגבל בהכנסות המבוטח (בר"ע (ארצי) 8135-10-24 ויינשטיין – המוסד לביטוח לאומי 21.4.25, בפסקה 22); בר"ע (ארצי) 26245-11-22 זאב – המוסד לביטוח לאומי (4.1.23); בר"ע (ארצי) 45952-03-20 נחשון – המוסד לביטוח לאומי (21.6.20)). במקרה שלפנינו, אין מחלוקת על כך שנכון למועד ההחמרה לא רק שלא חלה ירידה ניכרת בהכנסותיו של המשיב, אלא שחלה בהן עליה של כ-20%;

שנית נוסחה הנוכחי של תקנה 15 נקבע לאחר תיקון נוסח שנכנס לתוקף ביום 1.4.00 (ק"ת תש"ס מס' 6026 מיום 27.3.00, עמ' 412). לפני התיקון, קבעה תקנה 15 (ב) כי: "הועדה תתחשב במקצועו של הנפגע כאשר לדעתה הביאה לירידה ניכרת ולא לזמן מוגבל או לעיסוקו אך כאשר לדעתה הנכות הביאה לירידה ניכרת ולא לזמן מוגבל בהכנסותיו" (ההדגשה הוספה, ד.ס.). דהיינו, כפי שהבהיר הנשיא יגאל פליטמן בעניין בן אלטא (עב"ל (ארצי) 180/09 המוסד לביטוח לאומי – בן אלטא (11.11.10, בפסקה 7), קודם לתיקון התקנה, שני התנאים – שאליהם התייחסנו בפסקה הקודמת – לא היו תנאים מצטברים, אלא חלופיים, כך שניתן היה להגדיל את דרגת הנכות כשהנפגע לא היה מסוגל לחזור לעבודתו או לעיסוקו או כאשר הנכות גרמה לירידה ניכרת ולא לזמן מוגבל בהכנסות (וראו גם: עב"ל (ארצי) 571/09 היימנס – המוסד לביטוח לאומי (10.3.11, בפסקאות 8 עד 10));

שלישית פסיקתו של בית דין זה בעניין לאור (דב"ע (ארצי) 2598/01 המוסד לביטוח לאומי – לאור (2.3.99)), שעליה הסתמך בא כוחו המלומד של המשיב בתיק שלפנינו, ושעסקה בבחינת חלופת המקצוע לגבי מי שלא חזר לעבודתו, בה נקבע כי "אין להתחשב בעובדה כי הוא השתקם לאחר התאונה", ושבה מאוזכרת הלכה קודמת של בית דין זה, שבה נקבע כי "שיקום מקצועי הוא זכות של הנפגע... כל פירוש הקונס את הנכה בשל כך ששוקם שיקום מקצועי יהווה אבן נגף לעצם השיקום" (דב"ע (ארצי) לה/01-323 בנימין – המוסד לביטוח לאומי פ"ד ז(1) 361 (25.3.76)), התייחסה לנוסחה של תקנה 15 (ב) קודם לתיקון שנעשה בה בשנת 2000, וממילא אין לה עוד רלוונטיות. על כן, במצב הדברים דהיום, על מנת להפעיל את תקנה 15

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 48027-05-25

נדרש כי המבוטח יעמוד בשני התנאים יחדיו, דבר שעולה הן מלשונה העדכנית של התקנה והן מהפרשנות שניתנה לה בפסיקה שסקרנו לעיל;

רביעית בדומה, לא ניתן להסתמך על פסקי דין של בתי דין האזוריים שעליהם ביקש להסתמך המשיב, ובכלל זה על פסק הדין בענין **סימון** שאוזכר לעיל, שכאמור עסק במקרה דומה להפליא למקרה שלפנינו, ושאוזכר בפסק הדין דלמטה, שכן פסקי דין אלה הסתמכו בטעות על ההלכות הפסוקות שהתייחסו לתקנה 15 בנוסחה הקודם, לפני שהתנאים הקבועים בה הפכו לתנאים מצטברים. כך או כך, אותם פסקי דין אינם בבחינת הלכה מחייבת;

ולבסוף תקנה 15 נועדה להתאים (במגבלות מסוימות ומאז שנת 1974 רק כלפי מעלה) בין הנכות האובייקטיבית לפי מבחנים (הנכות הרפואית) לבין השפעתה של נכות זו על כושר ההשתכרות של המבוטח הספציפי בשים לב לנתוניו האישיים (נכותו התפקודית). בעניין זה נפסק כי רק "**כאשר היתה ירידה 'ניכרת ולא לזמן מוגבל' בהכנסה בשל הנכות'**" יש מקום לבחון את "**היכולת לחזור לעבודה או לעיסוק שקדמו לתאונה**" (בר"ע (ארצי) 14809-06-24 י.ת. – המוסד לביטוח לאומי 24.4.25, בפסקה 26, וראו האסמכתאות שם)). כמו כן הובהר כי התקנה "**נועד[ה] להגדיל את הנכות שנקבעת לפי מבחנים אובייקטיביים בשים לב לסוג הפגימה ומידתה, בהתחשב בנתונים האישיים של הנפגע בהיבט המקצוע והגיל כמשפיעים על מסוגלותו לחזור לעבודה ולמקצועו או לעבודה אחרת**" (בר"ע (ארצי) 67440-06-16 מלול – המוסד לביטוח לאומי (16.9.18)). הנה כי כן, במקרה שבו נכותו של המבוטח לא פגעה ביכולתו להתפרנס מעבודה אחרת, ולא נגרמה לו פגיעה כלכלית עקב הנכות, אין מקום להפעיל את תקנה 15 להגדלת הנכות. במקרה של המשיב, נכותו הרפואית לא גרמה לירידה בהכנסתו. נהפוך הוא - הכנסתו גדלה, ובצדק טען המוסד בקשר לכך כי "**אין המדובר בתקנה שנועדה לשמר את עיסוקו של המבוטח**", וכי יש "**לבחון את השלכות בפועל על כושר ההשתכרות הכללי – ולא על תחום עיסוק מסויים**".

10. סוף דבר - נוכח כל האמור, הערעור מתקבל, כך שפסק הדין שלפיו הוחזר עניינו של המשיב לוועדה לעררים, על מנת שתשקול פעם נוספת את עניין הפעלת תקנה 15, מבוטל.

בית הדין הארצי לעבודה

בר"ע 48027-05-25

בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתן היום, י"ז תמוז תשפ"ה (13 יולי 2025) בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

דורי ספיבק,
שופט

אילן סופר,
שופט

אילן איטח, שופט
מ"מ נשיא בית הדין
הארצי לעבודה

